

1. רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ז הלכה יז

סדר תפלות כך הוא, בשחר משכים אדם ומברך ברכות אלו, וקורא הזמירות ומברך לפנייהם ולאחריהם, וקורא אחר כך שמע ומברך לפנייהם ולאחריה ומדלג קדושה מן הברכה ראשונה שלפניה שאין היחיד אומר קדושה, וכשהוא חותם גאל ישראל מיד יעמוד כדי שיסמוך גאולה לתפלה ומתפלל מעומד

2. רא"ש מסכת מגילה פרק ג סימן ז

גמ' מנא הני מילי. אמר ר' חייא בר אבא אמר קרא ונקדשתי בתוך בני ישראל כל דבר שבקדושה לא יהא בפחות מעשרה מאי משמע דתני רבנאי אחוה דרבי חייא בר אבא אתיא תוך תוך כתיב הכא בתוך בני ישראל וכתוב התם הבדלו מתוך העדה מה להלן עשרה אף כאן עשרה וקדושה שאומרים ביוצר יחיד אומרה שאינו אלא סיפור דברים בעלמא שמשרתי מעלה מקדישין כאדם שקורא פסוקי קדושה שבישעיה אבל קדושה של שמונה עשרה שאנו אומרים נקדש צריך עשרה:

3. כסף משנה הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ז הלכה יז

[יז] ומדלג קדושה מן הברכה הראשונה. כתב מורינו ה"ר יצחק אבוהב ז"ל שבנו של רבינו העיד על אביו ז"ל שכתב בכתב ידו בתשובה שהיחיד יכול לאומרה אלמא הדר ביה ממ"ש כאן וא"כ בא"ח וכ"כ רבינו ירוחם וכ"כ הרשב"א בתשובה שרבינו חזר בו וכתב שיחיד יכול לאומרה: וכתבו הפוסקים ז"ל דאף ע"ג דאין דבר שבקדושה פחות מעשרה היינו דוקא כגון קדושה שבתפלה שאנו אומרים נקדישך כמו המלאכים אבל בקדושת יוצר אין אנו מקדישין אלא אנו מספרים איך מקדישין המלאכים:

4. שו"ת הרשב"א חלק א סימן ז

ושמעתי משמן של גדולי החכמים שאותה קדושה שביוצר כיון שהוא מזכיר סדר קדושות שמלאכי השרת אומרים, אם בא לומר קדושה במקרא בנעימה אומר שאין זה אלא כיחיד שקורא פרשת סדר קדושת המלאכים בישעיה. ואנחנו אין אומרים אותה כלל וכל דבר שכיוצא בו הנכון שבהן לנהוג בו במניעה דשב ואל תעשה שאני.

5. בית יוסף אורח חיים סימן נט

ומנהג העולם כה"ר יונה והרא"ש ז"ל ואפילו פחות מבן י"ג אומר אותה אבל בספר הזוהר כתוב שאין היחיד אומר קדושת יוצר ואפילו קדושת ובה לציון שבלשון הקדש... ואף על פי שהעולם נהגו לומר קדושת יוצר ביחיד נראה לעניות דעתי שמאחר שאין דבר זה מפורש בתלמוד יש לנו לתפוס כדברי הזוהר

6. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ה סימן ד

נראה בטעם המחלוקת דודאי הוא סיפור דברים, אבל היש אומרים שיחיד מדלג סובר דממילא הוי גם כמקדישים אנחנו בהסיפור דברים. ומטעם זה ניחא מה שמועיל קריאה בניגון וטעמים כקורא בתורה, אף שהוא במקום שאסור לו בלימוד תורה, ואיך שייך להתיר בשביל הנגינה. דהוא משום דאומר הסיפור דברים שממילא הרי מן הראוי לומר בנגינה, שזהו הספור דברים שנאמר זה בקראי. אבל בציבור שממילא גם מקדישין בעצמם, יכולין לומר גם בלא נגינה. אבל ביחיד שכל היתרו הוא מפני שהוא סיפור דברים, לכן צריך לומר בנגינה כמו שהוא סיפור דברים שנאמר בקראי. ואף שלא אמר כל הקרא, ליכא קפידיא כל כך אף ביחיד כיון שהסיפור הוא גם בחצי הקרא.

7. שולחן ערוך אורח חיים הלכות קריאת שמע סימן נט סעיף ג

י"א שהקדושה שביוצר, יחיד אומרה, לפי שאינה אלא סיפור דברים. וי"א שיחיד מדלגה, ואינה נאמרת אלא בציבור. ויש

לחוש לדבריהם וליזהר שיחיד יאמרנה בניגון וטעמים כקורא בתורה. הגה: וכבר פשט המנהג כסברא ראשונה, ויחיד אומר אותה. וכשעונין קדושה זאת אומרים אותה בקול רם.

8. ערוך השולחן אורח חיים סימן נט

ורבינו הבי"י כתב שנכון שהיחיד יאמרנה בטעמים וניגון כקורא בתורה ע"ש ואין המנהג כן וכתב רבינו הרמ"א וכשעונין קדושה זאת אומרים אותה בקול רם עכ"ל כלומר דאע"ג דהוי סיפור דברים מ"מ אומרים בקול רם

9. פרי חדש אורח חיים סימן נט

אלא בציבור. פירוש אעפ"י דהוי יחיד מתפלל לבדו בשביל שאיחר לבא כיון דאיכא ציבור אומרה אפילו בלחש, וזה מוסכם לכולי עלמא:

10. מאמר מרדכי

ולפק"ד לא כיון יפה בזה דהא מדברי כל הפוסקים משמע דל"א הסוברים דאין יחיד אומר אותה קדושה ס"ל דקדושה זו היא כדין כל דבר שקדושה כגון קדיש וברכו וקדושה שבתפילת שמונה עשרה וכי היכי שאין לו לאדם שאיחר לבוא לבית הכנסת לומר קדיש וברכו וקדושה בלחש בבהכ"נ מפני שיהיו שם ציבור דדבר זה פשוט מצד עצמו

11. משנה ברורה סימן נט סעיף ג

(י) מדלגה - רק יאמר ואומרים ביראה קדוש והאופנים וכו' ואומרים ברוך. כתב בפר"ח אפילו אם היה יחיד מתפלל לבדו בשביל שאיחר לבוא כיון דאיכא צבור אומרם אפילו בלחש לכו"ע:

12. שו"ת יביע אומר חלק ה - אורח חיים סימן ז

ואחרי הודיע ה' אותנו את כל זאת, נראה שהשומע קדושה דיוצר בפסד"ז או בק"ש וברכותיה, למ"ד שדינה כדבר שבקדושה דבעינן עשרה ואין היחיד אומרה, יש לו להפסיק לאומרה עם הצבור. אבל להחולקים א"צ להפסיק לאמירתה. ...ונראה שדעת מרן: לחוש דרך חששא בעלמא ולחומרא, אבל אין זה מן הדין הגמור, ולכן פשט המנהג גם עתה לומר קדושה דיוצר וקדושה דסידרא גם ביחיד בלי ניגון וטעמים, וכמ"ש הרמ"א בהגה שפשט המנהג שיחיד אומרם. ... ואף הספרדים שהולכים בעקבות הש"ע נוהגים בזה כאמור, ולא חזינן לרבנן קשישאי שיחושו לאומרם בניגון וטעמים, זולת יחיד סגולה, נער יספרם.

ברכת יוצר אור

13. שו"ת הרא"ש כלל ד סימן יט

ובברכת יוצר וערבית אני אומר עם שליח צבור בנחת כי אין אדם יכול לכיין תדיר עם החזן בשתיקה. וגם אם היה אדם מכוין לדברי שליח צבור בשתיקה ובאמצע הברכה פנה לבו לדברים אחרים הרי הפסיד הברכה כי הפסיק באמצעיתה. אבל כשאדם קורא בפיו ואף אם קרא מקצתה בלא כוונה יצא. וכשאני מגיע לסוף הברכה אני ממנהר לסיים ברכת קודם שסיים החזן ברכתו ומכוין אני לענות אמן אחר ברכת החזן.

14. ביאור הלכה סימן נט סעיף ד ד"ה * בנחת - ועיין

בנחת - ונ"ל דלא אמר הרא"ש ד"ז כ"א בזמנו שהיו נוהגין עדיין העולם לצאת בברכת הש"ץ ... הוצרך לאמר בנחת שלא להגביה קולו כדי שלא לקלקל בזה לשארי אנשים השומעין ומכוונים לצאת בברכת הש"ץ ... מה שא"כ כהיום שנהוג שכ"א מברך לעצמו ברכת ק"ש:

15. ביאור הלכה סימן נט סעיף ד ד"ה * עם הש"ץ

וצע"ג לפי מה דק"ל שומע כעונה והוי כאלו אמר ממש בפיו וכדמוכח ברכות דף כ' ע"ב בתוס' ד"ה כדאשכחן א"כ אפילו

אם נחשוב מה שבאמצע פנה לבו לד"א כאלו דילג באמצע מאי הוי והא כתב הרשב"א בברכות פ"ק והובא מקצתו בסימן קפ"ז דאם שינה ודילג הרבה באמצע ברכות הארוכות דיצא ידי חובתו ולא אמר שהמשנה ממטבע שטבעו חכמים לא יצא אלא כשמשנה בפתיחתו או בחתימתו אבל שאר הנוסח אינו מעכב ואולי דכוונת הרא"ש לומר דלא יצא ידי מצוה מן המובחר

16. בית יוסף אורח חיים סימן נט

ונראה שטעמו מפני שהיה רוצה לענות אמן אחר ברכות ק"ש ולענות אחר ברכות עצמו אי אפשר דהא תניא בפרק שלשה שאכלו (מה): דהוי בור ולשתוק לגמרי בכל הברכה ולשמעה מפי שליח ציבור כדי לענות אחריו אמן היה חושש שמא באמצע הברכה היה פונה לבו לדברים אחרים ונמצא שהפסיד הברכה

17. רמב"ם הלכות ברכות פרק א הלכה יז

ולמה יענה אמן אחר בונה ירושלים והרי אחריה ברכת הטוב והמטיב, מפני שברכה זו בימי חכמי משנה תקנוה וכאלו היא תוספת, אבל סוף עיקר הברכות של ברכת המזון היא בונה ירושלים, ולמה לא יענה אמן אחר אהבת עולם מפני שהיא סוף ברכות ראשונות של קריאת שמע וכן כל כיוצא בה מברכות שמברכין אותן תחלה לדבר כגון ברכות שמברכין לפני קריאת מגילה והדלקת נר חנוכה, למען לא יפסיק באמן בין ברכה ובין הדבר שבירך עליו.

18. רבינו יונה מסכת ברכות דף לג עמוד ב

ולענין עניית אמן אחר הבוחר בעמו ישראל באהבה כתב ר"ם ז"ל שאין לו להפסיק כלל דכיון שאומר הברכות על ק"ש אין לו להפסיק בין הברכה והדבר שמברכין עליו וכן הסכים דעת רבינו מאיר הלוי ז"ל ומורי הרב רמב"ן ז"ל:

19. בית יוסף אורח חיים סימן נט

וטעמו של הרא"ש אפשר שהוא מפני שאין ברכה זו על ק"ש שהרי אין אנו מברכין אשר קדשנו במצותיו וצונו על ק"ש הלכך לא הוי אמן הפסק בין הברכה לק"ש אי נמי דע"כ לא אמרי הני רבנות שאין לו להפסיק אלא כשעונה אמן אחר ברכת עצמו אבל כשעונה אמן אחר שליח ציבור לא הוי הפסק וכן כתב רבינו בסימן ס"א בשם הרמ"ה שאם הקדים וסיים הבוחר בעמו ישראל באהבה קודם שליח ציבור יכול לענות אמן כשסיים שליח ציבור דלאו עונה אמן אחר ברכתיו הוא אלא אחר שליח ציבור והפסקה ליכא דלא גרע משאלת שלום דמפסיקין בין ברכה שנייה לשמע

20. בית יוסף אורח חיים סימן נט

ומכל מקום לא נהגו העולם כדברי הרא"ש ואינם עונין אמן כלל אחר שום ברכה מברכות ק"ש אלא אומרים עם שליח ציבור מלה במלה כל הברכה וחתימתה ושוב אין להם לענות אמן דא"כ הוה ליה עונה אמן אחר ברכתיו. וכן כתב מהרי"ק... שהוא לא היה נוהג כמנהג הרא"ש בזה. וגם מדברי הרמ"ה שכתבתי יש ללמוד שאין צריך למחר לסיים קודם שליח ציבור אלא שאם אירע שסיים קודם שליח ציבור עונה אחריו אמן

21. דרכי משה הקצר אורח חיים סימן נט אות ו

(ו) ואין המנהג בינינו כדבריו רק עונים אמן אחר ברכת ק"ש כדברי הרא"ש:

22. שולחן ערוך אורח חיים הלכות קריאת שמע סימן נט סעיף ד

ברכת יוצר וערבית אומר עם השליח צבור בנחת. הגה: וימחר לסיים קודם שסיים הש"צ ויענה אמן אחר ש"צ. (הגהת מיימוני פ"א מהלכות ברכות. רוקח סי' ר"ח) ומיהו אם לא אמרה, רק שמעה מש"צ, יצא, דברכות אלו הש"צ מוציא היחיד אף על פי שהוא בקי. מיהו אין הש"צ

מוציא היחיד בפחות מ' (הר"י פ' מי שמתו) ולא יענה אמן אחר סיום הבוחר בעמו ישראל באהבה, משום דהוי הפסק (ועיין לקמן סי' ס"א).

23. ביאור הלכה סימן נט סעיף ד ד"ה * ולא יענה

ולא יענה אמן - לכאורה נוכל לומר דכוונת הב"י הוא דוקא אם הוא מתפלל בשוה עם הש"ץ וה"ה אם הוא מתפלל ביחיד ובא לאפוקי מאותן הנהגין לענות תמיד אמן אחר הבוחר כמו שנזכר בטור בסימן ס"א ובאופן זה גם אחר ברכת יוצר אור אין לענות דהוי עונה אמן אחר עצמו אבל אם סיים קודם הש"ץ אפילו אחר ברכת הבוחר צריך לענות אמן אחר הש"ץ ובזה לא חיישין להפסק וכן נראה שהבין כן הברכ"י והש"ת וכן משמע קצת בב"י סוף ד"ה ומשמע וכו' שמסיים שם בדעת הרמ"ה וכוונת הרמ"א במה שסיים ועיין וכו' היינו במה שכתב שם דאפילו ביחיד לא חיישין להפסק בזה אבל יותר נכון לאמר מדסתם הב"י בשו"ע להורות דדעתו שלא כהרמ"ה רק דדברי ר"י כפשטן דאפילו סיים הבוחר קודם הש"ץ לא יענה אמן על הש"ץ משום הפסק וכתירוץ הראשון של הב"י עיין שם וזה אין שייך רק בברכת הבוחר אבל אחר יוצר המאורות יש לענות אמן אם בדיעבד סיים קודם הש"ץ אבל לכתחלה צריך לסיים בשוה עם הש"ץ כדי שלא יצטרך לענות אמן

24. משנה ברורה סימן נט ס"ק כד

(כד) דהוי הפסק - בין ק"ש להברכה כמו שאסור להפסיק בין כל דבר מצוה או הנאה שמברכין עליו להברכה שלפניו אבל בברכת יוצר אור גם הוא מודה לדינא להרמ"א בזה דאם סיים קודם הש"ץ יש לענות אמן אחריו ועיין בבה"ל:

25. כף החיים ס"ק כח

ולא יענה אמן אחר סיום הבוחר בעמו ישראל באהבה וכו'. והוא הדין אחר יוצר המאורות ולא כמו שנוהגים הרבה לענות אחר יוצר המאורות ולא אחר עמו ישראל

26. משנה ברורה סימן נט ס"ק כה

(כה) סי' ס"א - בס"ג בהג"ה דשם נתבאר דגם בברכת הבוחר המנהג לסיים קודם הש"ץ ולענות אמן אחר הש"ץ וכמו שכתב בד"מ בסימן זה והטעם דברכות ק"ש אינן דומות לשאר ברכות המצות שהרי אין מברכין אקב"ו לקרות שמע אלא ברכות בפ"ע הן ותיקנו לברך אותם קודם ק"ש לכן אין חשש במה שמפסיק בינם לק"ש ועיין באחרונים שהעתיקו כולם את דברי הרמ"א לדינא דאם סיים ברכת הבוחר קודם הש"ץ יש לענות אמן אחר הש"ץ אך לכתחלה יותר טוב שסיים בשוה עם הש"ץ ולא יצטרך לענות אמן אחריו

27. פסקי תשובות אורח חיים סימן נט אות ה

ומנהג הספרדים שלא לענות 'אמן' גם אחר ברכת יוצר המאורות, וכן בשני ברכות שלפני ק"ש דערבית, והוא על פי דברי הב"י ושו"ע הכא לחשוש לשיטות הראשונים הסוברים ששני ברכות ק"ש שלפניה הרי המה כברכת המצוה של קריאת שמע, אלא שלכתחילה מקפידים לומר סיום הברכות יחד עם הש"ץ כדי לא ליכנס למחלוקת הפוסקים בזה. ומנהג האשכנזים על פי הרא"ש וסייעתו והכרעת הרמ"א (הכא, ובסימן ס"א סעי' ג') לענות 'אמן' אחר ברכות ק"ש, אלא שלענין ברכת 'אהבה רבה' חוששים לכתחילה לדיעות הסוברים שאין להפסיק בינה לקריאת שמע, ונוהגים בדברי השל"ה לסיים אותה יחד עם הש"ץ, אבל אם סיימה קודם, ושומע הש"ץ או אחד מהקהל לסיימה, עונה 'אמן'.